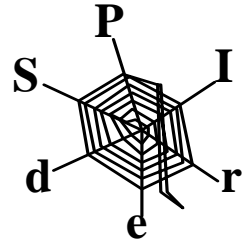

SPIDER— Koerier

Mei 2008 Nummer 2

www.st-SPIDER.nl

■ Redactioneel

Het gaat er weer om spannen de komende weken. Heel Nederland staat er klaar voor en de kwaliteit moet natuurlijk goed zijn. We zullen worden verwend! Ik bedoel natuurlijk de Q Society voorjaarsconferentie die op 18 juni plaats zal vinden, heel toepasselijk in deze tijd, bij de KNVB te Zeist. Maar SPIDER organiseert veel meer, u kunt het allemaal lezen in deze Koerier. De SPIDER conferentie is de enige echte proces verbeter conferentie in Nederland en vindt plaats in het najaar. Indien u zich meteen inschrijft, voor 1 juni, kunt u ook nog eens wat besparen (early bird registratie).

De Koerier nodigt u uit om artikelen in te sturen die gaan over SPIDER gerelateerde onderwerpen. Deze keer hebben we verschillende artikelen onder andere requirements engineering, process improvement en een business case over SPI. We dagen u uit om te reageren!

We zijn altijd op zoek naar goede verhalen. We willen met de volgende reguliere SPIDER Koerier u weer voorzien van inspirerend leesvoer die u op gedachten brengt om uw organisatie te verbeteren. Dit kunnen we niet alleen, dus hierbij dan ook de oproep om in de vakantie eens rustig hierover na te denken en daarna een leuk stuk te schrijven. Kortom, mocht u nog een mededeling, suggestie of een artikel hebben waarvan u denkt dat het interessant zou kunnen zijn voor de SPIDER leden, mail dan naar: koerier@st-SPIDER.nl.

We wensen de lezers een goede vakantie toe en na de vakantie "zien" we elkaar weer in de SPIDER Koerier.

De redactie

■ Inhoudsopgave

■ Inhoudsopgave	1
■ Van het bestuur	1
■ Q Society: 'Kwaliteit (ver)went! (van Nice to Have naar Must Have)'	2
■ De onderbelichte kant van de Requirements Engineer	4
■ Do's and Don'ts of Process Improvement	7
■ Succesvolle thema avond "Multi-site development"	8
■ Businesscase van SPI: Het gaat niet om de centen	9
■ Vertrek Cees Michielsen	10
■ Introductie René Krikhaar	11
■ 11 ^e SPIDER Conferentie, 29 September 2008	11
■ SPIDER Conferentie Programma	11
■ SPIDER Conferentie Inschrijving	12
■ Plenaire Sessie 22 Mei: Requirements	12
■ Werkgroepen SPIDER	12
■ Denktank PM Institute	12
■ SEPG Europe 2008	13
■ Infotenties	13
■ Nieuwsberichten & evenementenkalender	14
■ Deelname in SPIDER	14
■ Colofon	14

■ Van het bestuur

Met gepaste trots kondig ik onze 11^e conferentie aan. Op 29 september belichten we het thema "*Resultaatgericht verbeteren: Regisseren of Adapteren*". Locatie is wederom De Reehorst in Ede, waar we vorig jaar onze jubileumconferentie hadden. Graag zien we jullie op deze conferentie. Het is een ideale gelegenheid om te zien wat de stand van zaken is in SPI en QA land en om je contacten aan te halen en nieuwe contacten te leggen.

We hebben dit jaar heel veel inzendingen gehad, van een hoge kwaliteit, en de programmaraad had er dan ook een zware dobber aan om een selectie te maken. Gekozen is om in de ochtend de plenaire sessie op te splitsen, waardoor we meer slots hebben voor presentaties. Maar dan nog

De activiteiten van SPIDER worden gesponsord door financiële bijdragen van:

PHILIPS

Philips.com

Kza.nl

Sogeti.nl

Logica.com

moesten we helaas sprekers teleurstellen als hun presentatie niet geprogrammeerd kon worden. We houden hun inzending "op de plank", bijvoorbeeld voor een plenaire bijeenkomst of een andere gelegenheid.

Rondom het thema ontstond in het bestuur en de programmaraad wat discussie. "Resultaatgerichte verbetering", is dat geen pleonasme? Als je het heel strikt bekijkt wel, maar helaas zijn er nog steeds "verbetertrajecten" die niet aansluiten bij de Business. Of waarin te weinig aandacht is voor de invoering en de betrokken professionals. Met als gevolg een slecht (of zelfs geen of negatief) resultaat. Vanuit SPIder vinden we dat wat wij doen resultaten op moet leveren, vandaar de keuze voor deze titel. We hebben nog werk aan de winkel; hopelijk kunnen we over enkele jaren het woordje "resultaatgericht" weglaten, en is verbetering al voldoende om onze opdrachtgevers gelukkig te maken.

Een bekend grapje in ons vakgebied is dat projecten altijd te laat zijn, te duur, slechts de helft van de functionaliteit opleveren en bovendien van slechte kwaliteit zijn! Maar niet de SPIder conferentie! We zijn dit jaar eerder (al op 29 september), goedkoper (deelname kost 20 euro minder dan in 2007) en beter (hoge kwaliteit inzendingen, en meer presentaties in de ochtend). Dus, meldt je aan, en doe dat voor 1 juni a.s., zodat je ook nog de vroegboekorting meepikt. Uiteraard hebben donateurs en medewerkers van onze sponsors ook weer recht op een korting, dus niet vergeten om bij aanmelding je kortingscode in te vullen.

De Automatiseringsgids heeft SPIder gevraagd om mee te werken aan een column. Of we "prikkelde" teksten hadden, over "actuele" onderwerpen in de ICT? Daar zeggen we geen nee tegen. De eerste column is op 29 februari verschenen, verderop in deze Koerier kun je de tekst lezen. De columns worden ook gepubliceerd op het internet, via re.ageer.nu. Zoals de naam al aangeeft, laat weten wat je vindt van onze ideeën, stellingen, denkwijzen, beschouwingen, etc. Dit is een mooie gelegenheid om SPI en QA op de kaart te zetten in Nederland!

De komende maanden is er weer volop te doen. Plenaire sessies op 22 mei (met dank aan de werkgroep Requirements) en 19 juni (over testen), de Europese SEPG conferentie op 10-13 juni in München, en de voorjaarsconferentie van de Q Society op 18 juni. (hierover meer informatie verderop). Volop gelegenheden om ervaringen uit te wisselen en bij te praten. Houd de komende Koeriers goed in de gaten want wij komen hier nog uitgebreid op terug!

Ik wens je veel plezier bij het lezen van deze Koerier, en tot ziens bij SPIder!

Namens het bestuur
Ben Linders
Voorzitter SPIder

■ Q Society: "Kwaliteit (ver)went! (van Nice to Have naar Must Have)"

AANKONDIGING
voorjaarconferentie
Q Society 18 juni 2008

Aankondiging

Met gepaste trots kondigt de Q Society u de gratis voorjaarconferentie 2008 aan! Deze keer niet gehouden in mei zoals gebruikelijk, maar op 18 juni bij de KNVB te Zeist. De locatie is waarschijnlijk bij u bekend. We zijn een paar jaar geleden met een SPIder conferentie bij de KNVB geweest. Centraal gelegen in het land en goed bereikbaar, vooral voor degenen die met de auto komen. Ook een lunch en borrel is inbegrepen in het gevarieerde en uitdagende programma.

Het thema luidt deze keer: "Kwaliteit (ver)went! (van Nice to Have naar Must Have)"

Kwaliteit. We hebben het er allemaal over maar vaak zeggen we verschillende dingen terwijl we hetzelfde bedoelen. Is kwaliteit prijs/prestatie, fitness for use/value for money, betrouwbaarheid, levensduur, continuïteit, gebruiksgemak, compliancy ten opzichte van Requirements? Of is kwaliteit het voldoen aan alles wat hiervoor is genoemd plus nog meer? Of komt dit meer overeen met (in plain Dutch) 'hij moet het gewoon doen!'

We hebben allemaal zo onze eigen ideeën over wat kwaliteit is en wat dat juist niet is! Waar overeenstemming over is dat we het allemaal best wel belangrijk vinden. Omdat kwaliteit echter heel gewoon is geworden en voor een brede massa beschikbaar is gekomen, staan we er nauwelijks nog bij stil. Kwaliteit is al lang niet meer iets dat alleen bij een Rolls Royce van toepassing is. We vinden dat een kleine middenklasse auto ook van voldoende kwaliteit moet zijn, met airco en airbags, et cetera. Pas als kwaliteit wegvalt of iets minder wordt dan we gewend zijn, valt het gemis aan kwaliteit pas echt op en dan zijn vaak 'alle poppen aan het dansen'. Dat gaat des te meer op voor software. In toenemende mate worden we in onze organisaties en bedrijven en in de privé situatie, geconfronteerd met tal van toepassingen van software. Als dingen kapot gaan blijkt steeds vaker software de boosdoener.

Wat voorbeelden ter illustratie.

- We stappen dagelijks met horden in vliegtuigen die ons naar verre vakanties op exotische plekken op de wereld brengen, zonder dat we erbij stilstaan dat er steeds meer software in een vliegtuig zit en daardoor het probleem van onvoldoende kwaliteit aanzienlijk gestegen is (en bijzonder persoonlijk wordt als tengevolge daarvan ons vliegtuig neerstort!).
- Als er een storing in de software van een populaire auto wordt geconstateerd van een type waarvan er honderdduizenden of zelfs miljoenen zijn verkocht, kan de recall actie van de fabrikant die noodzakelijk is om de storing te verhelpen wel eens oplopen tot honderden miljoenen euro's. Zelf heb je daar enig ongemak van en irritatie over wat natuurlijk in het niet valt ten opzichte van de schadepost voor de fabrikant.
- Als een groot en complex IT project wordt uitgevoerd waarbij in verschillende landen en op verschillende locaties meerdere teams moeten samenwerken verwachten we dat ervaren projectmanagers dit adequaat kunnen managen en 'vanzelfsprekend' kwalitatief goede software zullen opleveren. Maar wat gebeurt er als (delen van) de software ontwikkeling aan een third supplier in India worden uitbesteed en die third supplier zelf ook (delen van) de ontwikkeling uitbesteedt naar bijvoorbeeld China, waarbij het uiteindelijke eindresultaat voor de opdrachtgever in Nederland niet is wat deze ervan had verwacht? Who is than the blame als er fouten in de software worden geconstateerd?

Op symposia en congressen hoor en zie je bevestigd wat je in publicaties als in Chaos rapporten van de Standish groep of uit andere onderzoeksresultaten van Gartner, Forrester, Boston Consultancy groep en andere onderzoeksbureaus consequent kunt lezen, is dat we in de ICT te complexe functionaliteit en in toenemende mate teveel functionaliteit aan onze klanten en afnemers leveren. Wie is nu eigenlijk nog in staat om alles uit zijn telefoon te halen of zijn CD speler goed kan bedienen of zijn personal computer, navigatiesysteem, koffiemachine, CV installatie, et cetera, et cetera. En wie vraagt daar eigenlijk om? Kwaliteit verwent maar het mag soms best een beetje minder...

De wereld is complex en die complexiteit wordt alleen maar groter. Als je vraagt wat kwaliteit nu eigenlijk is kan je onder de streep zeggen dat: "Kwaliteit is datgene dat de Stakeholders (gebruikers, opdrachtgevers, klanten, leveranciers, afnemers, et cetera, et cetera) ervan vinden". Alle inspanning ten spijt draait het om het eindresultaat, het product of de dienst die wordt opgeleverd. Uiteindelijk is

kwaliteit datgene wat de gebruiker ervan vindt! Ja, dat is subjectief. En ja, wat vroeger een extra en vooral dure feature was is nu gemeengoed geworden. Of dat nu software betreft gebruikt in zakelijke toepassingen of in embedded consumer Electronics maakt daarbij niet uit. Consequentie van dit alles is dat we geneigd zijn te grote, te complexe toepassingen te bedenken en ook in te voeren. We vergeten daarbij wel eens de menselijke maat. Dat projecten nog steeds vaak de eindstreep niet halen is dan ook goed te begrijpen.

Wat biedt de voorjaarconferentie van de Q Society?

De conferentie biedt interessante ervaringen, toepassingen, inzichten, ideeën en modellen over kwaliteit in ICT projecten, gebracht door een achttal gerenommeerde sprekers die u meenemen in hun verschillende, persoonlijke uitdagingen en uitingen over kwaliteit. Bij het aanmelden kunt u kiezen uit maar liefst drie parallel tracks. Elke track belicht het thema vanuit een verschillend gezichtspunt. Dit zijn: Best Practices, Human Factor en Future of Quality. Hoe het met kwaliteit eigenlijk zou moeten en hoe de praktijk nog wel eens erg weerbarstig blijkt te zijn en daarvan afwijkt komt uitdrukkelijk aan bod. Zo weten we allemaal dat kwaliteit nog wel eens in de verdrukking komt als projecten in tijd en geldnood geraken. En ook dat kwaliteit mensenwerk is en blijft. En dat we niet echt weten hoe we in de toekomst over kwaliteit zullen denken.

De conferentie wordt ingeluid door Henk Broeders die vanuit ICT Office zijn kwaliteitsuitdagingen voor ICT zal neerzetten. Na de presentaties uit de parallel tracks wordt de conferentie afgesloten met "De volgende zet", een presentatie, hoe kan het ook anders, door Hans Böhm, bekend schaker en publicist.

Ons programma

12:30 uur – 13:30 uur	Ontvangst/inschrijving deelnemers/lunch	
13:30 uur – 13:40 uur	Opening Q Society voorjaarsconferentie 2008, Martin Muller	
13:40 uur – 14:25 uur	“ Kwaliteitsuitdagingen voor ICT, vandaag en morgen”, Henk Broeders (ICT Office)	
14:25 uur – 14:40 uur	Pauze/wisseltijd	
14:40 uur – 16:25 uur	Parallel Tracks	
Track A	Track B	Track C
Best Practices	Human Factor	Future of Quality
Veranderen?! Vijf kenmerken voor succes Anita van der Wal (INK)	Neem afscheid van de maakbaarheidsgedachte Roger Leenders KDI (Schouten & Nelissen)	Configuratie Management met CM-II, windowdressing of stap in de toekomst? Arno van Steensel (ilionx)
Sturing Professionals werkzaam in R&D Guido Diemel (Ericsson)	Kwaliteit is een mening Christ Schippers (3Masters)	HPO in een BPO organisatie, van managers naar leiders Jelle de Vries (Logica)
16:10 uur – 16:25 uur	Pauze/wisseltijd	
16:25 uur – 17:25 uur	“De volgende zet” Hans Böhm (publicist)	
17:25 uur – 17:30 uur	Afsluiting Q Society voorjaarsconferentie 2008, Martin Muller	
17:30 uur – >>	Borrel en gelegenheid tot netwerken	

Wat is de Q Society?

De Q Society biedt een netwerk van mensen die geïnteresseerd zijn in kwaliteit in zowel enge als in ruime zin waarbij de roots in de ICT liggen. De *Society for Quality Professionals in ICT*, kortweg Q Society, is in 2005 opgericht onder auspiciën van SPIder. De Q Society organiseert tweemaal per jaar een gratis conferentie over het thema 'kwaliteit in ICT' voor practitioners in kwaliteit, Businessmanagement en mensen werkzaam in opleiding/onderwijs/research instituten.

De Q Society voorjaarsconferenties richten zich op kennis en informatieoverdracht via presentaties van mensen die hun sporen op kwaliteitsgebied hebben bewezen, de practitioners, de mensen die onderzoek verrichten of opleiding en training verzorgen op het gebied van kwaliteit en niet te vergeten de toepassers van kwaliteit, de Business en het Business management waar het allemaal om draait. De najaarsconferentie staan in het teken van interactie via workshops.

U komt toch zeker ook op 18 JUNI? U zult versteld staan van het brede aanbod. Graag tot dan.

Met vriendelijke groet,

Martin Muller
Conferentie dagvoorzitter Q Society
Bestuurslid SPIder

■ De onderbelichte kant van de Requirements Engineer

Lead

Een requirements engineer moet beschikken over een groot aantal persoonlijke vaardigheden. Bij het kiezen van een kandidaat ligt het zwaartepunt op de technische kennis en kunde van de kandidaat. De vereiste kwalificaties van de persoonlijke vaardigheden van de kandidaat gaan meestal niet veel verder dan dat de kandidaat moet beschikken over “goede mondelinge en schriftelijke eigenschappen”. Toch verdient het aanbeveling om ook naar de persoonlijke vaardigheden te kijken en de kandidaat, indien nodig, op deze vaardigheden bij te scholen.

Inleiding

De effectiviteit van een requirements engineer (en elke ander medewerker) in een organisatie is onder andere afhankelijk van

- Een duidelijke omschrijving van de taken en verantwoordelijkheden (Organisatie)
- Een duidelijke omschrijving van de manier van werken binnen de organisatie (Proces)
- De beschikking hebben over de juiste gereedschappen om het werk te kunnen uitvoeren (Technologie)
- Een voldoende kennis en kunde van de medewerker zelf om zijn taak te kunnen uitvoeren (Organisatie)

Aan alle drie de aspecten (Technologie, Proces en Organisatie) moet aandacht besteed worden om een werkomgeving te creëren waarin de requirements engineer optimaal gedijt.

De processen liggen vaak wel vast in het kwaliteitssysteem van een organisatie. Er wordt door organisaties meestal ook voldoende geïnvesteerd in tools, om het werk van de requirements engineers te optimaliseren. Het wordt al wat lastiger als men kijkt naar de taakomschrijving en verantwoordelijkheden van een requirements engineer. In veel organisaties kent men de functie requirements engineer niet maar wordt het werk vaak uitgevoerd door senior

designers en/of architecten die vanuit hun grote domein kennis de RE taak op zich genomen hebben.

Requirements engineering

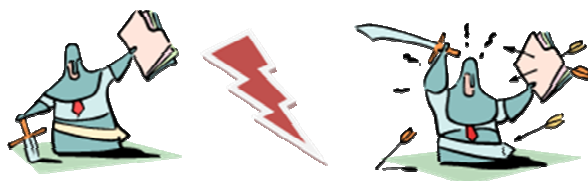
Tijdens een project is de requirements engineer verantwoordelijk voor het opstellen van een set requirements waaraan het op te leveren product moet voldoen. Deze taak klinkt eenvoudiger dan het in werkelijkheid is.

- Allereerst zal de requirements engineer kennis moeten vergaren van de business doelen van de organisatie, het probleem domein en het applicatie domein.
- Requirements liggen niet voor het oprapen.
Het zoeken naar de juiste set requirements is een iteratief proces van opstellen, analyseren en specificeren in samenwerking met de stakeholders.
- De requirements engineer heeft meestal te maken met een groot aantal stakeholders met hun eigen visies op het systeem.
- De requirements engineer heeft maar een beperkte hoeveelheid tijd om tot een geaccepteerde set requirements te komen.

De requirements engineer moet in dit complexe werkveld zijn werk effectief en efficiënt kunnen uitvoeren.

Problemen voor de requirements engineer

Regelmatig heb ik in de praktijk meegemaakt dat tijdens de review van de requirements de aanwezige stakeholders met allerlei aanvullende requirements op de proppen komen. Of nog erger, stakeholders zijn niet aanwezig bij de review van de specificaties, maar blijken naderhand wel allerlei opmerkingen te hebben over de dan al geautoriseerde specificatie. Vaak reageren requirements engineers verongelikt op dit soort problemen, echter men realiseert zich vaak niet dat ze dit probleem hadden kunnen voorkomen. Men heeft zijn focus zo sterk op het verzamelen van en goed specificeren van de requirements gelegd dat ze allerlei signalen uit het werkveld niet hebben opgemerkt of zelfs genegeerd hebben. De aangeboden set van requirements kan van een goede kwaliteit zijn, maar dat wil niet zeggen dat de acceptatie van de stakeholders er is.

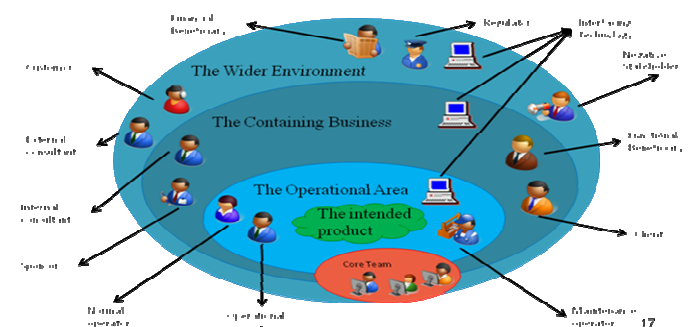

Figuur 1: Een technisch goede oplossing wordt niet altijd geaccepteerd

Enkele specifieke problemen waarmee een requirements engineer geconfronteerd kan worden zijn:

- Niet geïdentificeerde stakeholders
Meestal zijn er meer stakeholdersgroepen dan men in eerste instantie verwacht. En "gemiste stakeholders" betekent meestal "gemiste requirements".
- Communicatie barrières
De requirements engineer mag er niet van uit gaan dat de stakeholders duidelijk hun specificaties kunnen formuleren. Vaak komen stakeholders uit andere culturen en/of vakdisciplines met hun eigen jargon en denkwijzen.
- Persoonlijke mening
De representant van de stakeholders groep verkondigt niet de mening van de stakeholdersgroep maar meer zijn persoonlijke visie op het product. Naderhand blijkt er geen acceptatie bij de rest van de stakeholders groep te zijn.
- Contactvormen
De meest effectieve manier van communicatie is persoonlijk contact. Dit is helaas niet altijd mogelijk. Ander contact vormen zoals e-mail, telefonie en dergelijke hebben hun beperkingen waarmee rekening gehouden moet worden.
- Stakeholders commitment
Stakeholders hebben maar een beperkte hoeveelheid tijd tot hun beschikking hebben om aan het requirements engineering proces mee te werken.
- Conflicterende requirements
Elke stakeholder heeft een andere kijk op het product. De kans op conflicterende requirements is groot.

De requirements engineer is zich er vaak niet bewust van dat bovenstaande problemen zich kunnen voordoen. Als deze problemen zich echter manifesteren en niet worden onderkend is de kans klein dat de requirements engineer binnen de geplande periode een geaccepteerde set requirements kan opleveren.

Figuur 2: Het aantal stakeholders is meestal groter dan van tevoren geschat

Voorkomen is beter dan genezen

Een requirements engineer kan voorkomen dat de bovenstaande problemen tot een drama leiden. Daarvoor moet de requirements engineer zich bewust worden van mogelijke problemen, vaardigheden aanleren en gebruik maken van tot zijn beschikking staande hulpmiddelen.

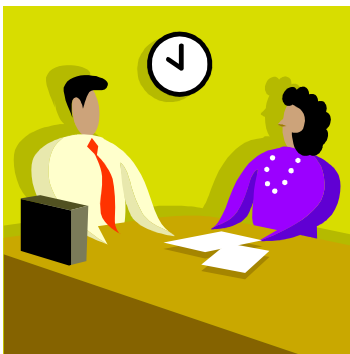
Bewustwording

De eerste stap die gemaakt moet worden is zorgen voor bewustwording. De requirements engineer moet zich realiseren dat de hiervoor genoemde problemen zich kunnen voordoen. Hij moet alert worden op signalen uit zijn omgeving en daar op reageren. Door hierin initiatief te tonen krijgt en houdt hijzelf de controle over het requirements engineering proces en is hij in staat potentiële problemen te voorkomen.

Het aanleren van vaardigheden

De meest gebruikelijke technieken om requirements te verzamelen van de stakeholders zijn interviews, brainstormsessies en het faciliteren van workshops. Om deze technieken effectief in te zetten moet, buiten een goede voorbereiding, de requirements engineer beschikken over een aantal persoonlijke vaardigheden. Deze vaardigheden kunnen aangeleerd worden.

Een goed voorbereid interview kan zowel de requirements engineer als de stakeholders veel tijd besparen. Een interview houden is meer dan alleen met een schrijfblokje met een paar vragen erop bij een stakeholder naar binnen lopen.

Figuur 3: Effectief interviewen moet je leren

Conflicterende requirements komen tijdens de analysefase naar boven. Dit betekent dat de requirements engineer met de stakeholders moet gaan onderhandelen om tot een consistente set requirements te komen. Enige kennis van onderhandelingsstrategieën en stijlen zou de requirements engineer erg van pas kunnen komen.

Figuur 4: Kennis van onderhandelingsstijlen en strategieën kan van pas komen in de analysefase

Hulpmiddelen

Verder staat de requirements engineer allerlei technieken en hulpmiddelen tot zijn beschikking die hem kunnen helpen. Neem bijvoorbeeld eens het probleem van de "gemiste stakeholder". Er zijn checklists beschikbaar die je kunnen helpen je stakeholdersgroepen te identificeren. Verder kun je, als je in gesprek bent met de al geïdentificeerde stakeholders, door enkele gerichte vragen te stellen, nieuwe stakeholders identificeren.

Conclusie

Het werkveld van een requirements engineer is complex. Hij heeft te maken met veel verschillende groepen stakeholders met elk hun eigen visie op het eindproduct. De requirements engineer moet de beschikking hebben over goede tools en een goed proces om zijn werk efficiënt te kunnen uitvoeren, maar die twee alleen zijn niet voldoende. Om in dit spanningsveld overeind te blijven moet de requirements engineer beschikken over een aantal persoonlijke vaardigheden.

Organisaties zouden bij het invullen van de functie voor requirements engineer niet alleen moeten kijken naar de technische kennis en kunde van de kandidaat, maar ook naar zijn/haar persoonlijke vaardigheden. Ontbrekende of minder ontwikkelde vaardigheden kunnen vaak met een goede cursus verder ontwikkeld worden.

Ed Bierens, Consultant ICT NoviQ
ed.bierens@ict.nl

■ Do's and Don'ts of Process Improvement

Pat O'Toole developed a list of Do's and Don'ts of Process Improvement. This list is already distributed over 2200 people worldwide. People who are interested can be added to the standard distribution list by sending him an e-mail. In this journal we present two DO's of Pat's list.

#4: DO Align the Reward System

As the annual meeting is called to order, the entire software development staff settles into their auditorium seats. The Vice President of Software Engineering covers both the quarterly and annual results, and the need for continued process improvement becomes evident - although project results are more positive than those attained last quarter, they are still below competitors' levels and well below "world class". The VP stresses the need for continued reduction of field-reported defects as the next quarter's stretch goals are presented.

A hush falls over the crowd as the VP prepares to announce the winner of the quarterly achievement award. The prestige associated with winning this award is legendary, and the \$5000 check that accompanies the plaque doesn't hurt either. Although many of the projects met their commitment dates, two project teams worked incredibly long hours to accomplish their respective missions. The only remaining question was upon which project team would management bestow the award.

As the honored recipient is named, the crowd utters a collective gasp. Their minds emerge from the fog of stunned disbelief to hear the VP saying, "... having analyzed the project's historical peer review data to determine an expected range of defect density, she then piloted an approach to re-inspect work products when an insufficient number of defects had been detected. By identifying and resolving more of the defects in the same phase in which they were inserted, the project was able to meet the committed ship date without incurring significant overtime. Let's all show our appreciation for a job well done!"

It could happen! Senior management could actually change the reward system to be more closely aligned with the behavior they say they would like people to exhibit. After all, anything is possible!

Unfortunately for many organizations, it hasn't happened yet. Think back on the last few achievement awards presented in your organization. Who received them and why? More importantly, why do people *perceive* they were bestowed on the recipients? Forget what

senior management says about the importance of process improvement, what messages do they send through the recognition and reward system?

There are two critically important lessons buried in here somewhere. An archeological dig would uncover:

1. Perception IS reality to the perceiver; and
2. The behavior you reward is the behavior you're gonna get!

The reward system provides the most tangible evidence of what senior management wants the organization to be when it grows up. If senior management truly wants to transform the organization, they have to take a hard look at the existing reward system and ensure that it is rewarding the desired behavior, and disincentivizing the behavior they are trying to eliminate. Until they do that, their mouths and their money are misaligned.

#9: DO Separate Process Documentation from Procedures

Early in the life of a new project, systems analysts are often frustrated when customers mix business requirements and implementation detail. "Tell me what the requirements are, not how to implement them" is the oft-heard chant that reflects the analysts' frustration. "Why can't customers ever distinguish between whats and hows?" is the accompanying mental lament.

A similar comment would probably be heard about the EPG if the software personnel ever took the multi-volume set of process documentation off the shelf and tried to use it. Last month I suggested that you extract the training components from your process documentation; this month I'm suggesting that you further de-bulk it by extracting the procedural components as well.

Similar to business requirements, *process* focuses on what you are expected to do. Analogous to implementation detail, *procedures* describe how you are expected to do it. This distinction is often blurred because documented processes and procedures typically include many of the same elements: purpose, roles, inputs, entry criteria, activities/steps, outputs, exit criteria, etc. The real difference between processes and procedures is found in the "degrees of freedom" provided by the documented component.

For example, a Work Product Review process may have the following activities:

1. Prepare for the Review.
2. Conduct the Review Meeting.
3. Address the Defects and Issues.
4. Verify Defect and Issue Closure.

The tasks associated with "Prepare for the Review" activity may be:

1. Verify that the work product is ready.
2. Select the review team.
3. Assign review roles.
4. Plan the meeting logistics.
5. Invite the review members to participate.
6. Pre-publish the work product.

Note the lack of "implementation detail." There is no indication of how these steps should be performed. For example, the work product could be pre-published by attaching it to an e-mail, by sending it out via company mail, by walking around and dumping it on each person's chair, etc. Most likely, this process step does not warrant procedure-level instruction; process-level guidance should be sufficient.

So why am I splitting my last few hairs about the differences between process and procedures anyway?

OK, here's the punch line - CMMI maturity level 3 is all about establishing organizational consistency at the *process* level, not at the *procedure* level. What a maturity level 3 organization does on each project should be consistent; how various projects execute these process steps may be vastly different. By comingling processes and procedures, many EPGs encounter enormous resistance because they over-constrain their projects, sub-optimize project performance, and make maturity level 3 a lot harder to achieve than it needs to be.

So what do you do? Well, if you're just setting out on your process improvement journey, avoid this trap from the outset by segregating training, procedural, and process components. However, if your shelves are already bulging with a complex blend of these three ingredients, "decomplexification" is probably warranted. It may be painful to untangle this jumbled web, but it's probably a heckuva lot less painful than trying to achieve maturity level 3 by telling people how to do things rather than what things need to be done.

Pat O'Toole is the Principal Consultant at Process Assessment, Consulting & Training (PACT). He is one of the most active SEI certified SCAMPI high maturity lead appraisers, and has led appraisals spanning all

maturity levels. Pat is an authorized instructor for the "Intro to CMMI" course and has taught the course more than 50 times. Pat is a Visiting Scientist at the SEI, and as such has taught the "Intermediate Concepts of the CMMI" course, the "CMMI Instructor" course, and has observed more than 10 "Intro to CMMI" candidate instructors. He also served as a member of the SEI's 12-person Expert Group for CMMI Interpretive Guidance project, and co-teaches a course in the University of Minnesota's Masters of Computer Science program. In addition to his popular "Do's and Don'ts" articles, Pat facilitates ATLAS (ATLAS = "Ask The Lead AppraiserS"), an e-mail forum that poses model interpretation questions to the SEI-authorized community, and then compiles and publishes the results.

With over 25 years of software development, project management, and consulting experience, Pat works with all levels of management, (S)EPGs, and Process Action Teams in establishing, evaluating, and sustaining their process improvement initiatives. He is a popular instructor who supplements standard training material with a vast array of case studies and humorous examples.

Pat O'Toole, Principal Consultant PACT
PACT.otoole@att.net
www.PACTCMMI.com

**11e SPIder conferentie
29 september 2008
Ede
Early Bird registratie
tot 1 juni**

■ **Succesvolle thema avond "Multi-site development"**

Op 6 maart heeft Stichting Spider een plenaire sessie rond het thema "Multi-site" development georganiseerd. De avond werd gehost door Atos Consulting. Meer dan 70 geïnteresseerden uit de IT industrie hadden zich ingeschreven voor deze avond. De eerste twee sprekers, Paul Hollander van Atos Consulting en Amit Kapur van Tata Consulting

Services gaven hun visie weer op cross-cultural cooperation bij offshoring. Zowel Paul als Amit gaven aan dat de kern van offshoren draait om een goede samenwerking. Als één van de partijen de ander probeert te domineren spelen problemen met cultuurverschillen

sneller op. Er moet dus de wil zijn om samen te werken en om cultuurverschillen te overkomen. Omgaan met cultuurverschillen betekent je verdiepen in de ander. Zo moet je, in tegenstelling tot wat vele mensen denken, een land als India niet zien als één cultuur. India is een multi-culturele samenleving met 18 talen en vele religies. Het leren kennen en waarderen van je partner aan de andere kant van de wereld is daarom een belangrijke stap in het samenwerkingsproces.

Wat hier bij aansloot was de visie van Jan van Moll van Sioux. Jan is gepromoveerd op productkwaliteit en virtuele teams en is onder andere tot de conclusie gekomen dat communicatieproblemen, ook al zitten de teams in hetzelfde gebouw, even groot zijn als wanneer de teams aan de andere kant van de wereld zitten. Volgens Jan van Moll is offshoring niet de enige driver voor de toename van virtuele teams, ook de toenemende complexiteit en de verkorte time to market van producten zorgt er voor dat organisaties niet meer alle ontwikkelingen zelf uitvoeren maar delen door verschillende toeleveranciers laten ontwikkelen. Deze trend is al verschillende jaren aanwezig en zal alleen maar toenemen. De laatste spreker was Henk Boxma van Medtronix. Deze organisatie produceert medische apparatuur waaronder

pacemakers. Het probleem waar Medtronix mee zit is dat medische apparatuur geleverd wordt aan verschillende landen en dat de software in verschillende talen vertaald moet worden. Door het toepassen van een uniform ontwikkel- en vertaalproces in alle landen waar Medtronix werkt is het gelukt om de time to market van pacemaker beheer apparatuur sterk te reduceren. Na alle presentatie is er nog de mogelijkheid geweest om te netwerken en business cards uit te wisselen. Het was een succesvolle avond voor SPIDER. De zeer hoge opkomst toont aan dat virtuele teams en offshoring hot topics zijn in de IT industrie.

Paul Hollander, Executive Business Consultant
Atos Consulting
paul.hollander@atosorigin.com

■ Businesscase van SPI: Het gaat niet om de centen

Verbeteren is tegenwoordig dagelijkse praktijk in IT organisaties. Om zo'n verbetering te starten wordt meestal een business case gemaakt, die de vraag beantwoordt: Wat gaat zo'n Software Process Improvement (SPI) traject ons opleveren en (niet onbelangrijk) wanneer dan wel? En wat kost dat dan allemaal? Met allerlei berekeningen wordt dan aangetoond dat procesverbetering een zinvolle investering is, waarmee de organisatie geld gaat besparen. Maar, is dat eigenlijk wel wat we willen?

Voordat je gaat verbeteren zul je jezelf eerst de vraag moeten stellen: Waarom doen we het? Wat is het probleem dat we op willen lossen en welke uitdagingen zien we tegemoet? Het probleem in de meeste bedrijven is vaak niet eens geld, maar is veel meer een kwestie van tijd (time to market), klanttevredenheid, of kennis en vaardigheden en uitdagingen kunnen bieden aan assertieve werknemers, d.w.z. personeelsbinding (retention). Ook moet er steeds sneller geleverd worden aan steeds kritischer wordende klanten. Of, onze ontwikkelaars hebben te weinig kennis en ervaring om de steeds complexere producten te ontwikkelen en te testen. We weten ook niet altijd wat de klant wil. Ons personeelsverloop is te hoog waardoor de kennis uit de organisatie wegvloeit. Dit zijn zo wat van de problemen van elke dag, waarmee vele organisaties te maken hebben.

Ook internationaal gezien gaat het niet zozeer om het geld. Als we de concurrentie met het buitenland aan willen, dan moeten we dat niet op prijs doen. Dat verliezen we immers in de meeste gevallen. Maar als het gaat om kennis van producten en diensten, samenwerken met klanten, dan ziet het er heel anders uit. Nederlandse bedrijven bewijzen zich al jarenlang internationaal, zowel wat innovatieve producten betreft, als in het uitvoeren van complexe, kennisintensieve projecten. Op die gebieden kunnen we de concurrentie aan.

Waarom maken we dan toch een business case met daarin de resultaten uitgedrukt in geld? Een reden is dat de opdrachtgever er om vraagt, hij wil immers weten wat het verbeterings- en veranderingstraject hem gaat kosten. En ja, dan lijkt het logisch om ook te zeggen wat het oplevert, in dezelfde eenheid (geld dus). Stel dat we de vraag eens omdraaien. Wat kost het als een project een week te laat is? Of een maand? Of gecancelled wordt en helemaal niets oplevert? En dan niet alleen kijken naar de kosten, maar ook gemiste kansen, bijv. omdat klanten het product bij een andere leverancier kopen? En, wat kost het als er in het product fouten zitten, waardoor we een langdurig nazorgtraject krijgen om de klanten niet te verliezen? Of, als onze professionals weggaan, en we kennis verliezen?

Waarom rekenen we dan niet alles om naar geld? Dan hebben we tenminste dezelfde eenheid voor kosten en opbrengsten. Het bezwaar is dat we dan op het verkeerde resultaat sturen. En daarmee kansen missen. Stel dat we gedurende het project iets bedenken waarmee we sneller kunnen ontwikkelen. Maar, het kost wel extra geld. De kans dat zo'n verandering dan opgebracht wordt, en doorgevoerd, is klein. Immers, het heeft een negatief effect op ons project doel, en daar sturen we op. Wie durft dan nog zijn nek uit te steken?

Het voordeel van geld is dat het goed meetbaar is. Echter Albert Einstein zei al: "Not everything that can be counted counts, and not everything that counts can be counted". Ik stel voor dat we vanaf nu de businesscase niet meer uitdrukken in geld, maar in tijd, kwaliteit, kennis, of professionaliteit. Dat zal de eerste tijd best lastig worden, maar al doende kunnen we leren, en er beter in worden (ook dat is SPI). En, we hebben het dan over het belangrijkste doel van het project, en met die focus is de kans dat we iets opleveren waar de opdrachtgever wat aan heeft stukken groter.

Ben Linders is voorzitter van SPIDER (www.spider.nl), het Nederlandse netwerk voor Software Process Improvement en Kwaliteit.

■ Vertrek Cees Michielsen

Voor degenen die al langer rondlopen bij SPIDER zal Cees Michielsen een goede bekende zijn. Cees is tot aan vorige maand het bestuurslid geweest met de meeste dienstjaren (5!) in het huidige bestuur van SPIDER. Binnen SPIDER was Cees vele jaren het gezicht van de plenaire sessies. Ook heeft Cees jaren de eindredactie gevoerd van de SPIDER Koerier. Ook aan goede dingen komt soms helaas een eind, zo ook aan de deelname van Cees. Cees heeft aangegeven zich verder op zijn coaching activiteiten te willen storten.

Vanaf mei van dit jaar is er met het vertrek van Cees dus een vacature in het bestuur van SPIDER. Voor degenen die hiervoor belangstelling hebben en meer informatie zouden willen hebben kunt u navraag doen bij onze voorzitter, Ben Linders.

Een profiel van Cees over zijn werkervaring als IT professional. Zijn achtergrond is Technische Informatica. Zijn werkervaring is maar liefst ruim 20 jaar in de industrie, voornamelijk in Research & Development. Zijn werkgevers waren o.a. Philips, Atos Origin, Océ, Vanderlande en DAF Trucks. Hierbij is Cees verantwoordelijk geweest voor het maken van software, het aansturen van teams voor productontwikkeling en procesverbetering. Cees is gespecialiseerd in complexe, multidisciplinaire omgevingen, waar veranderingen moeilijk door te voeren zijn. Hij houdt zich de laatste jaren intensief bezig met het individueel coachen van professionals en het implementeren van (product- en) proces verbetertrajecten. Hij is met name geboeid door het gedrag van individuen in een organisatie die 'iets wil' en een ander gedrag verwacht van de betrokkenen. In veel gevallen blijft het gerealiseerde resultaat achter bij het verwachte resultaat. Hoe komt dat?

Namens het voltallige bestuur willen we hierbij Cees nogmaals hartelijk dank zeggen voor alles wat hij voor SPIDER heeft betekend. Cees heel veel succes gewenst in je carrière. We zullen je absoluut missen!

Voor degenen die nog eens met Cees contact willen hebben vermeld ik hieronder zijn e-mail adres: cees@itib.net.

Namens het bestuur,
Martin Muller

■ Introductie René Krikhaar

Lange tijd heb ik bij Philips gewerkt als software architect. Al snel ondervond ik aan den lijve dat bij het realiseren van de architectuur die je in gedachte hebt, processen een cruciale rol spelen. Een architectuur van de grond krijgen in een grote groep, meer dan honderd personen, (software) engineers kan door de juiste processen te definiëren, te onderhouden en uit te voeren. In die tijd heb ik ook mijn bijdrage geleverd aan de invulling van CMM door de architectuur en design processen te definiëren en te deployen. Daarnaast heb ik als architect veel aandacht geschonken aan het invoeren van een nieuw configuratie managementsysteem. Ook hier blijkt dat de processen een cruciale rol speelt. Een version en change managementtool is zeer nuttig om processen te ondersteunen (en wel in die volgorde). Of het nu gaat om het deployen van architectuur of introduceren van een configuratie managementsysteem (processen en tools), in beide gevallen is de invulling sterk afhankelijk van de organisatie (cultuur, vaardigheden). En zo kom ik bij TOP (techniek, organisatie en proces). TOP is de drijvende kracht achter alle consultancy activiteiten van ICT NoviQ, het bedrijf waar ik leiding aan geef. Ik ben parttime werkzaam als associate professor aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Mijn onderzoek gaat over *Collaborative Software Production*. Van mijn website (www.cs.vu.nl/~rkrikhaa): "My research topic concerns Collaborative Software Production. Software intensive systems are more and more developed by different organizations (within a company, but also outside a company: outsourcing, offshoring, COTS), which requires special measures in software architecture, development process and configuration management. Special attention will be taken on the evolution of systems that have already evolved over many years. Research will be performed on these topics in close relation with industry". Ik zie SPIder als een organisatie die software en systeemontwikkeling in zijn algemeenheid, in Nederland, kan verbeteren door een podium aan te bieden waarin op allerlei manieren informatie over systeem ontwikkelen kan worden gedeeld. Dit gaat verder dan processen alleen, het gaat om de combinatie van techniek (T), organisatie (O) en processen (P): TOP.

René Krikhaar
SPIder, eindredacteur SPIder koerier

■ 11e SPIder Conferentie, 29 September 2008

Resultaatgericht verbeteren Regisseren of Adapteren?

Verbetering, we hebben er dagelijks mee te maken. Teams, agile, lean. Standaarden en regels. Fusies, splitsingen, saneringen, out- of insourcing. Alles moet beter, sneller, goedkoper. Als managers zien we het belang van verbetering, maar hoe zorg je ervoor dat tijdens de verbouwing de operatie doorgaat? Ga je sturen of juist coachen en voorwaarden scheppen voor een adapterende organisatie? Hoe hou je de regie, overzicht en inzicht? En, hoe voorkom je dat de werkdruk te hoog oploopt, en dat je medewerkers betrokken en gemotiveerd blijven?

Het leven van project en lijnmanagers is er niet eenvoudiger op geworden, en de verwachtingen zijn hoog. Software Process Improvement (SPI) en Kwaliteitsmanagement bieden oplossingen. De presentaties komen uit de praktijk, in een vorm toepasbaar maakt in uw eigen organisatie. Ze laten zien welke SPI aanpak gewerkt heeft en welke niet, de key succes factoren en de resultaten. Met daarin aandacht voor bedrijf en de mens. Daarmee kunt u de effectiviteit en efficiency van SPI in uw bedrijf verbeteren. In één dag bent u weer up-to-date met SPI.

Datum: Maandag 29 september 2008

Locatie: Congrescentrum De Reehorst, Ede

11e SPIder conferentie 29 september 2008 Ede

■ SPIder Conferentie Programma

- 09.30-10.00 Ontvangst
- 10.00-10.10 Opening door de dagvoorzitter
Ben Linders (vz Stichting SPIder)
- 10.10-11.00 Keynote
- 11.00-11.30 Pauze
- 11.30-12.20
 - *It is CMMI Jim, but not as we know it*, Jasper Doornbos, (Improvement Focus)
 - *Praktische Internet principes en 'sociale software' voor SPI*, Onno van der Straaten (Logica)
 - *Verbeteren vanaf de werkvloer – Geen wonder maar werkelijkheid*, Patrick Verheij (DNV)

12.10-14.00 Lunch

14.00-14.50

- *UWV Testservice: resultaatgerichte invoering van een adaptief procesmodel*, Rob Passage (UWV) & Karin Boons (Sogeti)
- *Verbeter je team met retrospectives*, Ralph van Roosmalen (Planon)
- *Workshop veranderen: SPI-borden*, Paul Heslen (TomTom) & Jan Jaap Cannegieter (SYSQA)

14.55-15.45

- *Harmonizing Multiple Process Technologies to Maximize Improvement ROI*, Pat Kirwan (Software Engineering Institute)
- *Confidence Factor: Softe metric als hard middel*, Sonja de Bruin & Benjamin Jurg (ICT NoviQ)

15.45-16.15 Pauze

16.15-17.05 Resultaat gedreven verbetering, Derk-Jan de Groot (Collis)

17.05-17.55 Keynote

17.55-18.00 Afsluiting van de conferentie door de dagvoorzitter

18.00-20.00 Diner buffet (optioneel)

20.00 Slot

■ SPIDER Conferentie Inschrijving

Kosten bedragen € 369,=. bij inschrijving vóór 1 juni ontvangt u **€ 50,= korting**

Inschrijving via <http://www.spiderconferentie.nl>

SPIDER Conferentie-secretariaat
Cantrijn Secretariaten, Patricia Dijkman
Concordiaweg 149-151
Postbus 2047
4200 BA Gorinchem
Tel: (0183) 620066 E-mail: info@st-spider.nl

■ Plenaire Sessie 22 Mei: Requirements

Op de plenaire sessie 22 mei 2008 willen we aandacht geven aan het onderwerp Requirements.

Requirements zijn hot! Meer en meer bedrijven komen tot het besef dat het goed omgaan met requirements een must is voor het bereiken van het juiste eindresultaat. Tegelijkertijd is het voor veel organisaties een uitdagende klus om het werken met requirements op een goede manier te implementeren. Ook binnen SPIDER zijn requirements tot een belangrijk aandachtsgebied benoemd. Dit heeft begin 2007 geleid tot de oprichting van de werkgroep requirements. Dat het fenomeen enorm leeft, blijkt uit de ongekende interesse onder de

SPIDER leden om deel te nemen: momenteel hebben we in totaal 44 deelnemers, waarvan zo'n 30-35 "zeer actief" zijn! Dit grote aantal actieve leden heeft het mogelijk gemaakt om het onderwerp requirements op een brede manier aan te pakken.

Vijf sub-werkgroepen hebben zich de afgelopen maanden verdiept in een aantal specifieke onderwerpen. De ideeën en denkbeelden die men met elkaar heeft ontwikkeld zullen op 22 mei worden gepresenteerd aan een breder publiek. Voor iedereen die zich druk maakt over SPI zal dit ongetwijfeld interessante informatie opleveren. We zijn dit keer te gast bij het Ericsson te Rijen en nodigen je van harte uit om hierbij aanwezig te zijn. Meer gegevens vind je in het programma.

Arno van Herk,
Synergio BV, vz. Werkgroep Requirements .
en
Katarzyna Wiacek
Bestuurslid Stichting SPIDER

■ Werkgroepen SPIDER

Verschillende werkgroepen zijn actief binnen SPIDER:

- SPI Invoeringsstrategieën, voorzitter Andre Heijstek. Eerstvolgende bijeenkomst is op 20 mei 2008 in Nieuwegein
- Requirements, voorzitter Arno van Herk
- Roadmaps, voorzitter Jan Jaap Cannegieter

Rapportages en mededelingen kunnen via de SPIDER website worden benaderd.

■ Denktank PM Institute

De Denktank - een initiatief zonder winstoogmerk - is in 2006 ontstaan bij PMI Netherlands Chapter, de Nederlandse afdeling van het Project Management Institute. Wij willen vanuit onze maatschappelijke betrokkenheid een bijdrage leveren aan projecten met een groot maatschappelijk belang of zichtbaarheid, door het ontsluiten van de kennis en ervaring die er binnen het vakgebied projectmanagement aanwezig is.

Inmiddels zijn wij het proefstadium ontgroeid en staan de ambitieuze plannen voor dit jaar in de steigers. Om die plannen te realiseren hebben wij onze vleugels uitgeslagen buiten het Chapter en zoeken wij vakbroeders die net zo enthousiast zijn als wij en samen met ons willen bouwen aan vertrouwen in Nederlandse

projecten. Spreekt dit je aan, stuur dan een kort CV met je motivatie om mee te doen aan ons op www.denktankproject.nl.

De Denktank wil onafhankelijk zijn van de Nederlandse projectmanagementorganisaties en met nieuwe deelnemers moet dit lukken, uiterlijk dit jaar nog.

Als je meer wilt weten, bel dan met Peter Vreeswijk op 06-53148512. Ook ondersteuning vanuit media, overheid en politiek is van harte welkom. Onze inzet en aanpak in het kort: de Denktank is een club van enthousiaste projectmanagement professionals, die zich tot doel heeft gesteld de waarde van het vak projectmanagement voor het bereiken van succesvolle resultaten in Nederlandse projecten op brede schaal inzichtelijk te maken. De Denktank maakt hierbij gebruik van:

- gepubliceerde rapportages over projecten
- haar eigen vakmatige analyses
- en het in een permanente dialoog met publiek, politiek, overheid en bedrijfsleven uitdragen van haar visie hoe projecten succesvoller kunnen worden gemaakt en welke aanpak daarvoor nodig is.

Dit moet leiden tot een brede bewustwording en groeiend vertrouwen in Nederlandse projecten. Wij zoeken vakbroeders die net zo enthousiast zijn als wij en samen met ons willen bouwen aan vertrouwen in Nederlandse projecten. Spreekt dit aan, stuur dan een kort CV met je motivatie om mee te doen in de contactpagina op www.denktankproject.nl. Of, nogmaals, bel Peter Vreeswijk op 06-53148512.

■ SEPG Europe 2008

The SEPG Europe 2008 Conference will be held at the Hilton Munich Park in Munich, Germany on June 10-13, 2008. SEPG Europe is an annual event that focuses on performance improvement through process capability. SEPG Europe draws attendees from across Europe and the rest of the world with a strong technical program, exciting keynotes, two in-depth symposiums, and much, much more. SEPG Europe 2008 will focus on multi-model improvement, acquisition, high maturity, maintenance, measurement, and management specifically geared to the European community.

The conference will include presentations, tutorials, workshops, and panels as well as two-day symposia on "Getting Started" and "Measurement and Analysis."

Please visit the site for registration and latest news:

<http://www.sei.cmu.edu/sepgeurope/2008>

■ Infotenties

Marktbehoeftenonderzoek ASL BiSL 2008

Welke informatiebehoefte heeft u op het gebied van ASL en BiSL? En welke vragen heeft u over vakgebied 'beheer van de informatievoorziening' in het algemeen? Dat wil de stichting ASL BiSL Foundation graag weten. De stichting helpt organisaties bij professionalisering van dit vakgebied via kennisdeling, o.a. door gratis toegankelijke themabijeenkomsten en gratis te downloaden best practices. Ga naar [Enquete ASL BiSL](http://www.aslbisfoundation.org) en vul onze vragenlijst in. Het invullen duurt slechts enkele minuten. Bij voorbaat dank!

aslbis foundation
www.aslbisfoundation.org

■ Nieuwsberichten & evenementenkalender

De evenementenkalender bevat een overzicht van internationale conferenties op het gebied van SPI, metriecken en softwareproductkwaliteit. Daarnaast zijn de activiteiten van SPIder opgenomen.

Ook nationale evenementen op het gebied van softwareproduct- en procesverbetering kunnen in deze evenementenkalender worden opgenomen. Via de SPIder Koerier kan een organisator van SPI gerelateerde evenementen een selecte groep van geïnteresseerden bereiken. Voor commerciële evenementen zoals conferenties, workshops, lezingen en andersoortige bijeenkomsten vraagt de redactie een kleine bijdrage in de kosten.

2008

- Ⓢ 22 mei Plenaire sessie: Requirements
- 27 mei ITSMF Academy
www.itsmf.nl
- 28 mei Seminar Strategic Sourcing, georganiseerd door Sogeti
- 4 juni Inrichten functioneel beheer: praktijkervaringen met BiSL, Apeldoorn
- 10-13 juni ICPC International Conference on Program Comprehension, Amsterdam
- 10-13 juni SEPG Europe Conference
- 16 juni Roadshow DSDM: Balancing Creativity and Discipline
- 18 juni Q Society: Thema: Kwaliteit (Ver)went
- Ⓢ 19 juni Plenaire sessie: 'Testen / Test Improvement'
- 19 juni Bits&Chips, Hardware conference
www.hardwareconference.nl
- Ⓢ 24 juni Werkgroep Invoeringsstrategieën
Contact: Andre Heijstek
- 30 juni Testnet: Thema-avond – Tools voor testen
www.testnet.org/Produktie/Evenementen/TheMaAvond.html
- 3 sept. EuroSPI Conference
www.eurospi.net
- Ⓢ 16 sept. Plenaire sessie: 'Enterprise Architecture'
- Ⓢ 16 sept. Werkgroep Invoeringsstrategieën
Contact: Andre Heijstek
- 16 sept. Testnet: Najaarsevenement
Thema TESTEN: DE WAARHEID!
www.testnet.org/Produktie/Evenementen/TheMaAvond.html
- Ⓢ 29 sept. 11e SPIder conferentie
www.spiderconferentie.nl
- 8 okt. Bits & Chips Embedded systemen
www.bits-chips.nl
- 23 okt. Testnet: Thema-avond - Wet en regelgeving
www.testnet.org/Produktie/Evenementen/TheMaAvond.html
- Ⓢ 4 nov. Werkgroep Invoeringsstrategieën
Contact: Andre Heijstek
- 19 nov. Testnet: Thema-avond - Werkgroepen
www.testnet.org/Produktie/Evenementen/TheMaAvond.html
- 9 dec. Jaarcongres ASL BiSL
www.aslbisfoundation.org
- 16 dec. Testnet: Thema-avond – Op locatie
www.testnet.org/Produktie/Evenementen/TheMaAvond.html

Ⓢ = SPIder event

✓ = korting voor SPIder donateurs

■ Deelname in SPIder

Indien u actief wilt participeren in SPIder en de Koerier in de toekomst wilt ontvangen, kunt u zich aanmelden als deelnemer in SPIder bij:

Secretariaat Stichting SPIder

p/a Cantrijn Secretariaten

Postbus 2047, 4200 BA GORINCHEM

Tel: 0183 - 62 00 66, fax: 0183 - 62 16 01

E-mail: info@st-SPIder.nl

Aanmelding kan ook via het aanmeldingsformulier op de website van SPIder: www.st-SPIder.nl.

■ Colofon

De SPIder redactie bestaat uit:

René Krikhaar en Cantrijn Secretariaten.

Voor reacties en vragen m.b.t. de **SPIder Koerier** kunt u zich wenden tot:

Redactie SPIder Koerier

E-mail: koerier@st-SPIder.nl

Indien u in de toekomst een herinneringsbericht wilt ontvangen over de datum van kopijsluiting, stuur dan een e-mail "opname SPIder copylijst" naar Koerier@st-SPIder.nl.

Informatie over SPIder is te vinden op de website: www.st-SPIder.nl.

Voor reacties en bijdragen op de **SPIder website** kunt u zich richten tot:

Redactie SPIder web, Niels Malotaux

E-mail: niels@malotaux.nl

- ✓ Deze koerier kwam tot stand met medewerking van:
 - [ICT NoviQ](http://www.ictnoviq.nl) (www.ictnoviq.nl)
 - Cantrijn Secretariaten